Velkommen til Kveldsmøte på Abel Ungdomskole 11.nov-2025

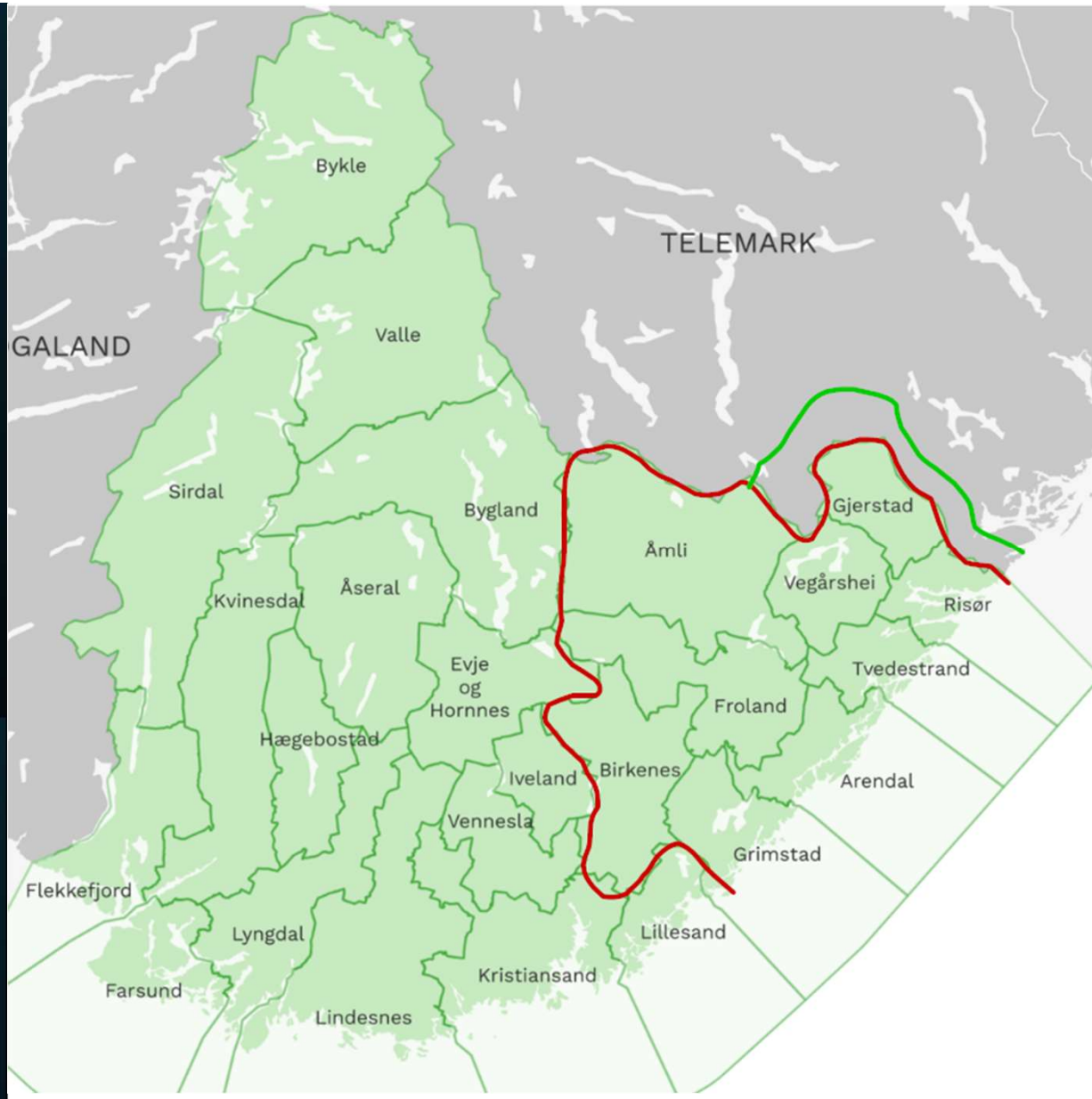

Hvorfor dette møte?

- Bekymringer rundt Elgens kondisjon i Agder.
- Ønske om kunnskapshevning rundt viltforvaltning av Elg og Hjort
- Viktig at informasjon kommer frem til den enkelte grunneier og jeger
- Benytte foredragsholdere
- Ønsker forvaltning basert på faktakunnskap, forankret i forskning og tilgjengelig data.
- Ett forsøk på å få på plass et bredt felles mål om forvaltning av hjortevilt.

  Både for Elg og Hjort, på tvers av kommunegrenser.

  (Det vi sparer på, sparer «naboen» også på)
- Agder Fylkeskommune støtter opp om slike møter.

Interesse?

Gjerstad

Aust Agder Blad 29/10-25

Elgstammen i Agder bekymrer – Gjerstad Viltlag inviterer til bredt samarbeid

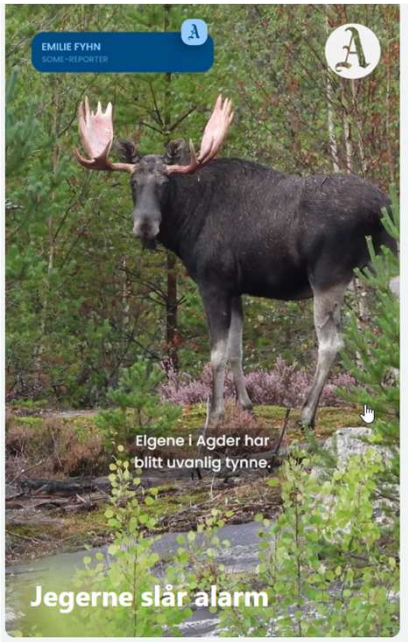

Elg

Tvedestrandsposten 29/10-25

Slår alarm: - Vi forvalter en «syk» elgstamme

Slår full alarm i Agder

NRK Sørlandet 30/10-25

I går kl. 05:31

Viltlag er bekymret for elgen

Gjerstad Viltlag slår alarm og tilstanden til elgstammen i Agder, skriver Aust-Agder Blad.

Leder i viltlaget, Svein Olav Fjærbu, forteller at kalvene de har skutt så langt i år har en gjennomsnittsvekt rundt 40 kg og at viltlaget føler de forvalter en syk elgstamme.

Viltlaget har invitert flere kommuner øst i Agder til et møte for å finne løsninger.

Hva kan vi grunneiere og jegere bidra med?

Vi kan ikke påvirke:

- Klima / vær
- Flått og hjortelus
- Sykdommer
- Naturlig død
- Påkjørsler

Kan påvirke:

- Hvilke type dyr vi velger å felle
- Uttak av antall dyr
- Hvilke dyr vi velger å spare
- Når velger vi å felle voksne okser som er avlsdyr? (Før, under eller etter brunstperioden, som er i oktober)
- Mattilgang? (Hogstfelt)

Vanligste dødsårsak for elg og hjort er jakt.

Store norske leksikon sier opp mot 90%.

Reduserer man tallet er til 60, 70 eller 80 % er jakt fortsatt hovedårsak til død.

Jegere / jakt påvirker bestanden av Elg og Hjort

Kveldens møte

Christer Moe Rolandsen fra Norsk Institutt for Naturforskning (NINA).

Han er seniorforsker på blant annet hjortevilt.

Katrine Skaiaa Gunnarsli fra Agder fylkeskommune

Hun jobber blant med viltforvaltning i Agder er utdannet biolog.

Vil snakke om beitetaksering utført i år.

Graf som bekymrer. (Gjerstad)

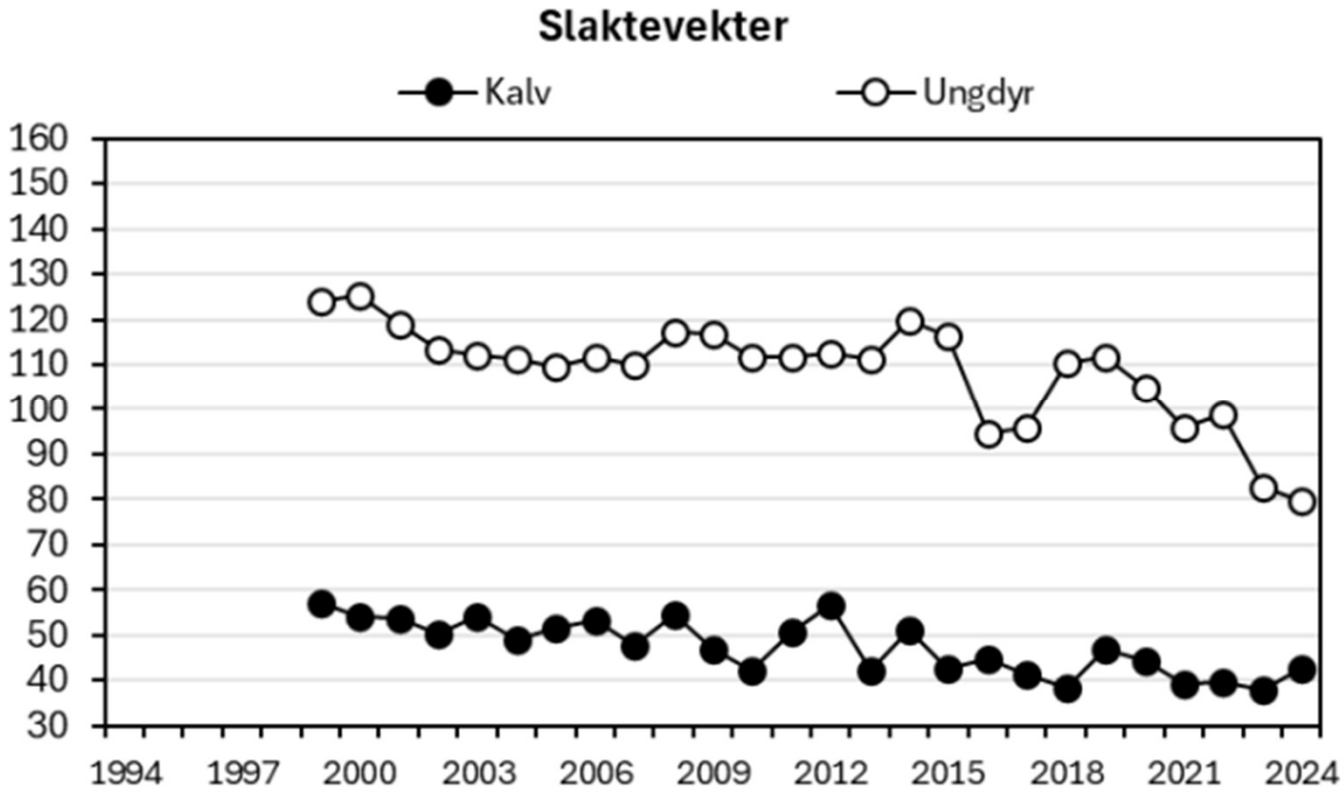

- Fortsatt en fallende tendens.
- Ungdyr faller mest

Gjerstad

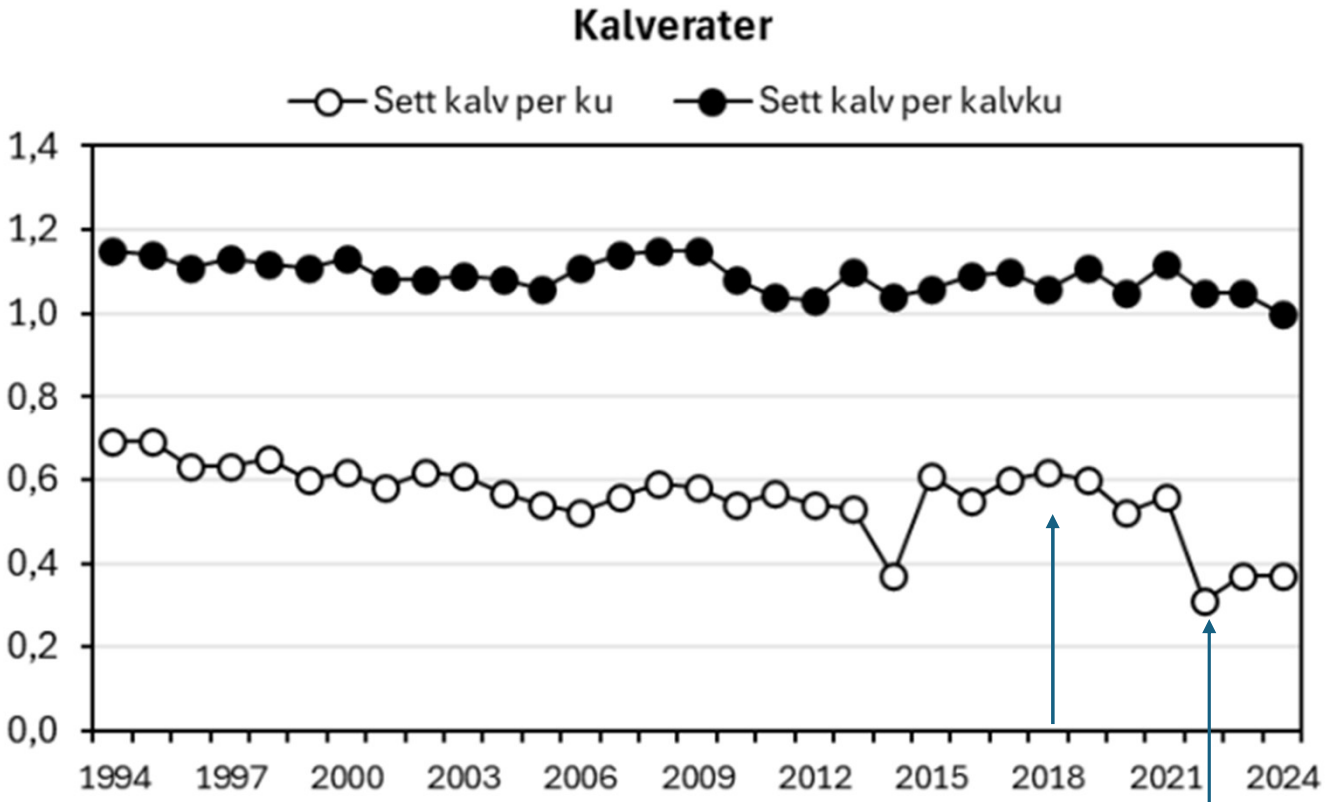

- Trenden er synkende 0,37 i 2024

(dvs, ser man 20 kuer ser man kun 7 kalver)

- Tvillingrate, ingen registrerte observasjoner i Gjerstad i 2024. Det er første gang det ikke har vært observer tvillinger

- Bestandsplanmål i Gjerstad er 0,55

2018
Tørkesommer

2022 (3,5 åringer)
Var det her 2018 ku-kalvene selv skulle ha kommet med kalv?

Elgkalver, Vekt trender fra 1999 til og med 2024

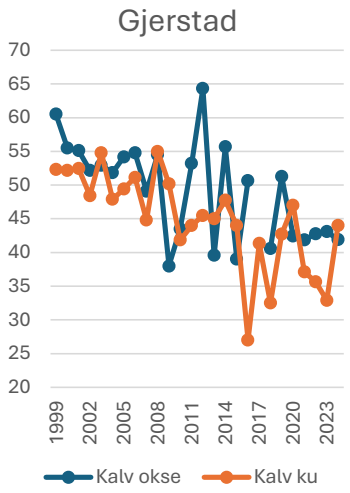

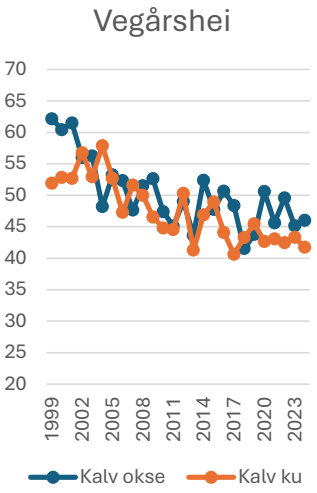

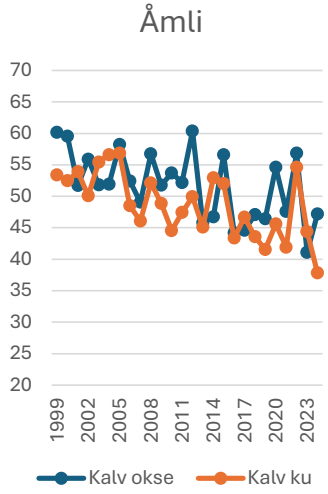

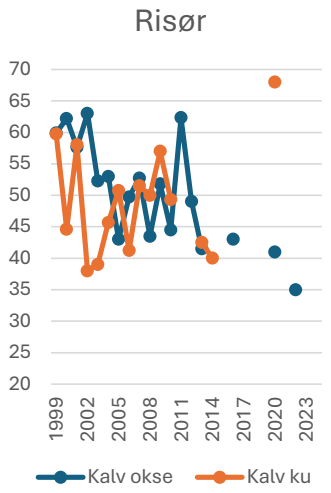

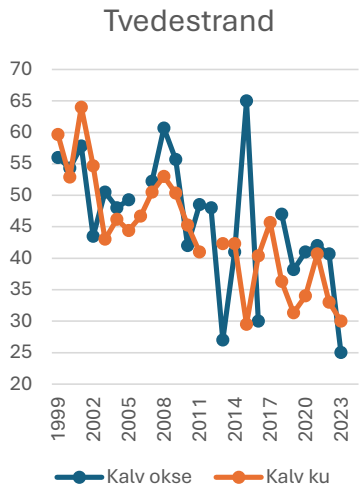

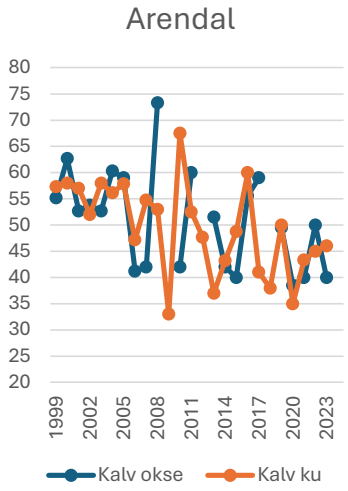

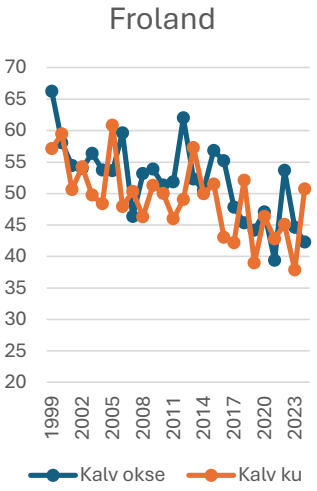

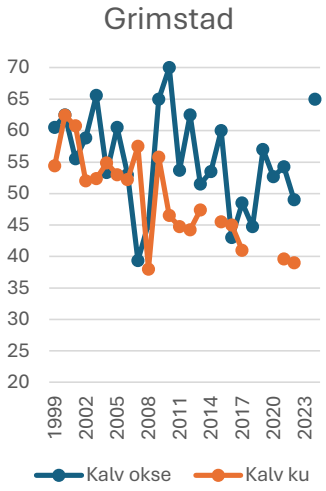

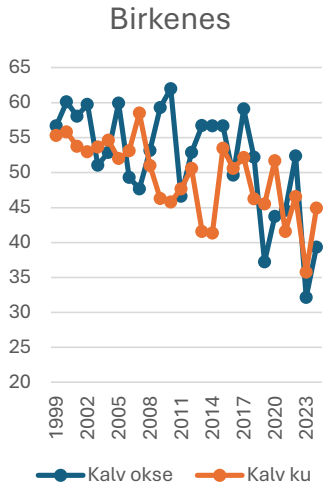

Gjennomsnittsvekter rundt 30 til 45 kg

Minste kalver skutt i Gjerstad i år er på 22 og 24 kg

Små dyr avler små dyr?

Gjerstad

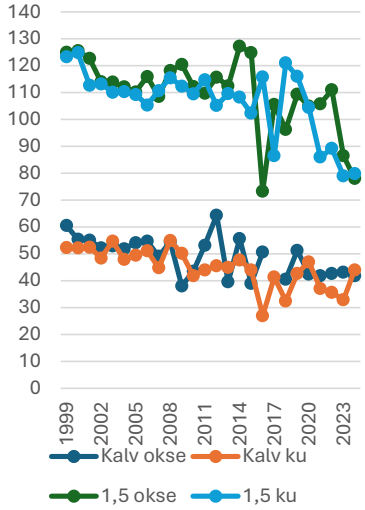

Vegårshei

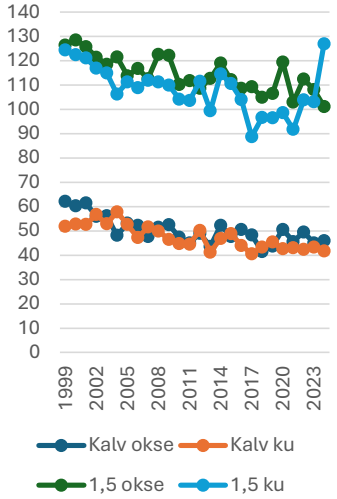

Åmli

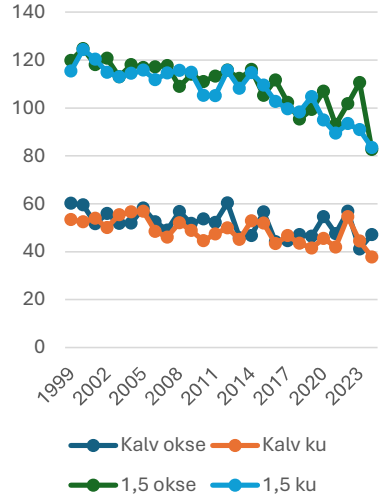

Risør

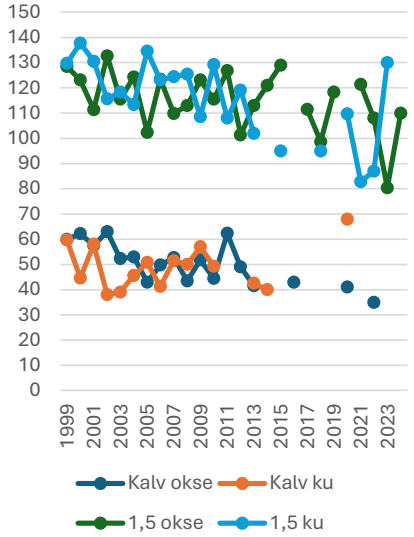

Tvedestrand

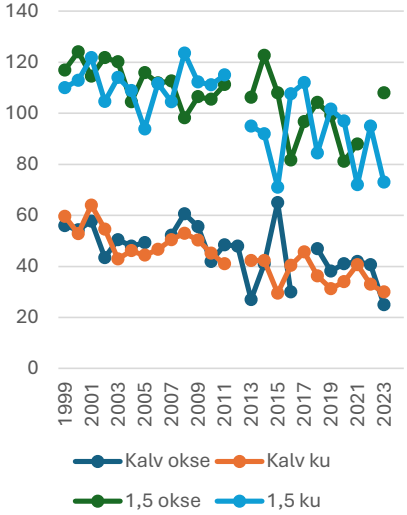

Arendal

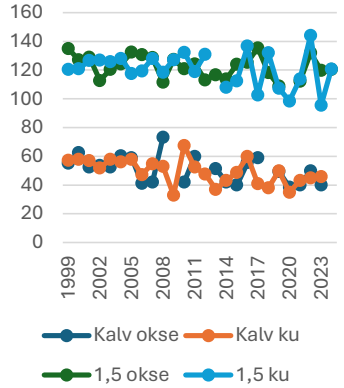

Froland

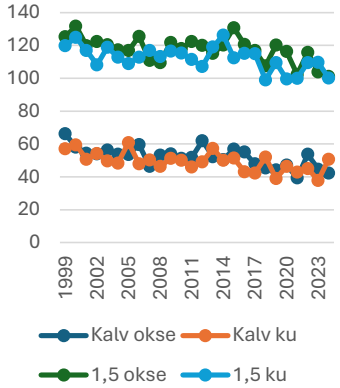

Grimstad

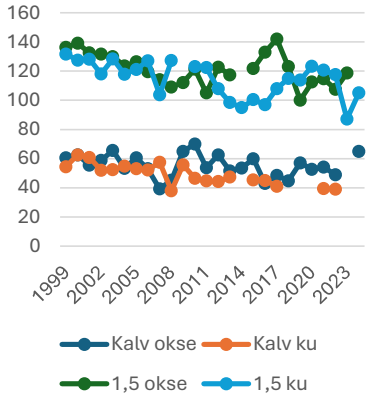

Birkenes

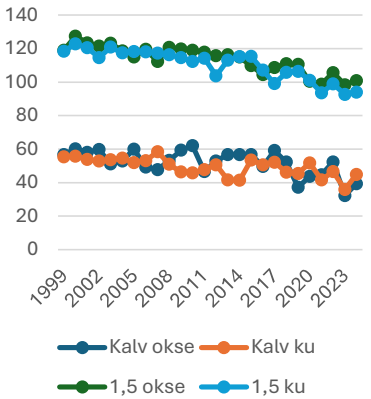

Noen kommuner tilder spesifikke dyr basert på en bestandsplan.

Andre kommuner har poengbaserte systemer.

Gjerstad viltlag består av et bestandsplansområde som er innom 4 kommuner.

Gjerstad kommune	Ca 323 000 da
Risør kommune	Ca 11 700 da
Nissedal kommune	Ca 45 700 da
Drangedal kommune	Ca 31 200 da
Totalt	**Ca 412 000 da**

Vi består av 10 storvald,
som igjen er delt opp i 28 Jaktlag.

Gjerstad viltlag består har snaue 270 grunneier.

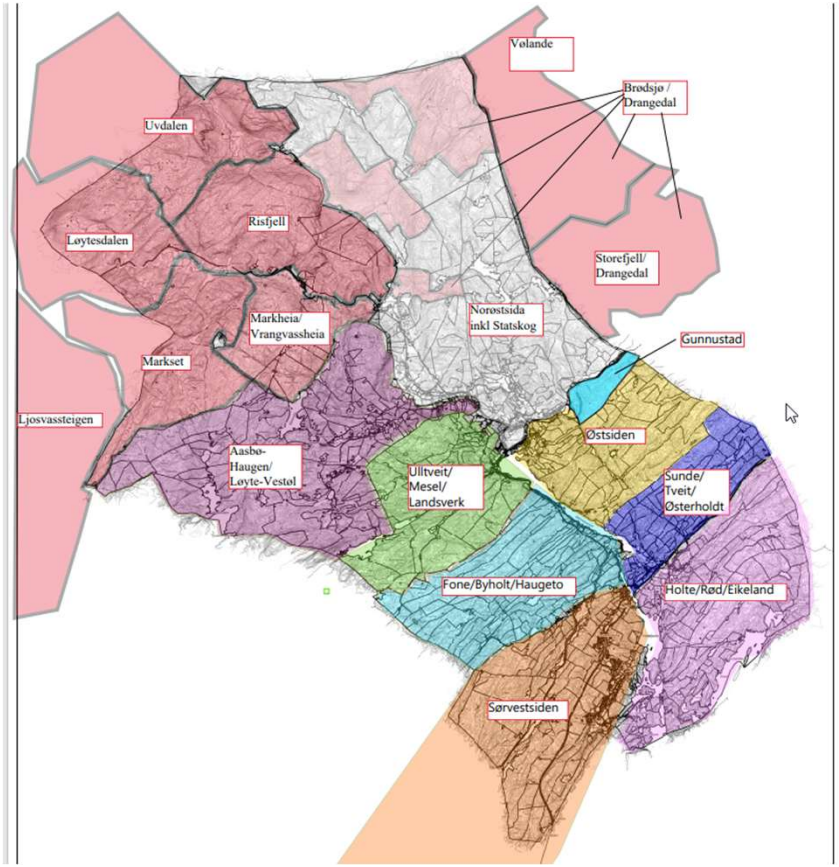

Lett å være viltforvalter?

- Vi ser lite elg.
- Vi ser mye elg.
- Vi ser lite kalv.
- Vi ser mere kalv i år.
- Vi må slutte å skyte kalv
- Det er ikke farlig å skyte kalv. Det er minst skadelig.
- Vi skyter ut rekrutering ved å skyte mye kalv og ungdyr.
- Kalvevekter blir høyere senere på høsten
- Vi må øke uttak av kalv/ungdyr slik at avlsdyr rekker å bli store
- Vi ser mye kuer uten kalv.
- Vi ser mye stor stut.
- Vi ser lite ungdyr.
- Vi må spare på de beste dyrene.
- Det er ikke så farlig å skyte noen store dyr.
- Skal de store dyrene bare «sjøldaue»
- Det er vanskelig jakt.
- Vi tror ikke det er mangel på mat.
- Vi må frede elg en periode.
- Hunder uroer og stresser kalver for mye

Ett utdrag av sitater som er hørt.

Gjerstad

- Fra frodig og tett skog, til snaufjell
- Noen jaktlag jakter mye
- Noen jaktlag kanskje en helg eller to
- Noen driver kun med klappjakt
- Mange driver med hund
- Ett terreng melder bra med elg, mens naboterrenget mener det er lite elg.
- Opplever store lokale variasjoner på elgtetthet.

Viktig med gode sett og skutt rapporteringer, det er de mest håndfaste data vi har for å vurdere vår viltstamme.

Målsettninger i Gjerstad

- Få opp alderen på grunnstammen
- Få opp handyrandelen (Ku/stut forhold under 1,5, jo laver forholdstall jo bedre)
- Vi sparer på okser fra og med 4 takker (4 takkere skytes ikke)
  - Store okser er mere attraktive for kuene. Resulterer i tidligere brunst og forhåpentligvis tidligere fødte kalver.
- Spare på fine avlsdyr i håp om å få kalver født så tidlig som mulig på våren
- Forsøker å ta ut små og mindre dyr
  - Små dyr avler ofte små dyr.
  - Små dyr forblir gjerne små hele livet.
  - Små dyr er gjerne eldre før de eventuelt får kalv (skal gjerne nå en viss vekt før de får kalv)

Felte «skrapdyr» i 2024

Type dyr I skrapdyr klasse	Vektgrense	Antall felte	Høyeste vekt	Laveste vekt	Gjennomsnitt vekt
Okse 1,5 år	90 kg	1		78 kg	78 kg
KU 1,5 år	90 kg	5	76 kg	47,5 Kg	62,7 kg
Okse kalv	45 kg	6	40 kg	24 kg	31,6 kg
Ku kalv	45 kg	5	42 kg	34 kg	38,5 kg
Sum		17			

16 (17*) av 36 felte dyr (ca 45%) var i kategori «skarpdyr»
(*en kalv ble kassert og går som fallvilt)

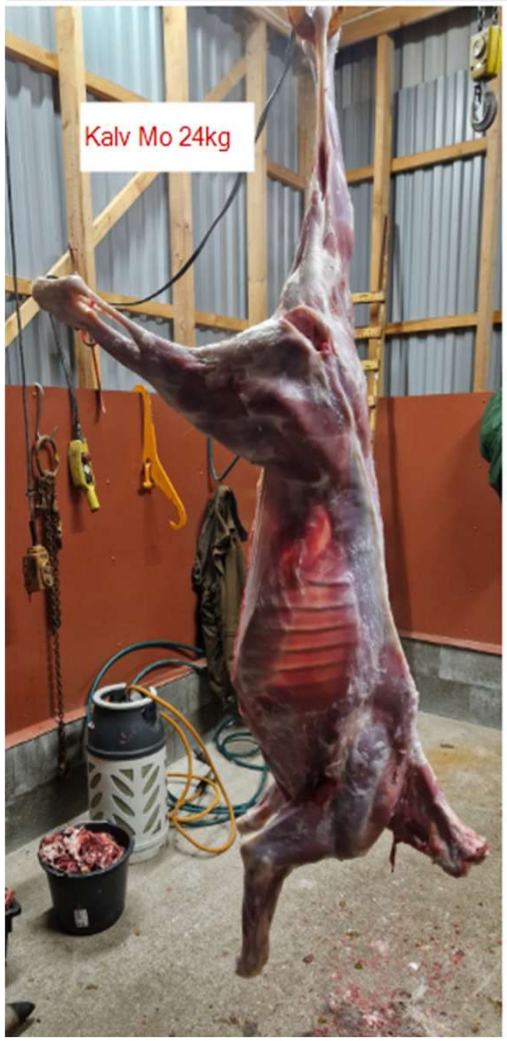

- Ikke helsvart.
- Vi har dyr som produserer store kalver Kalv på 70 kg ble felt i Gjerstad i 2024.
- 2025 Foreløpig største er på 58 kg
- Rapporter om observasjoner av store okser og kuer

Hvordan er veksten til en elg?

- Vinter handler mest om overlevelse
- Vår og sommer er viktige vekstmåneder.
- Kalver legger lite på seg om høsten

Graf er viser vektutvikling:

Til Venstre vektnedgang fra1980 frem til nå.

Til Høyre vektutvikling om høsten, på kalv over og voksne dyr under

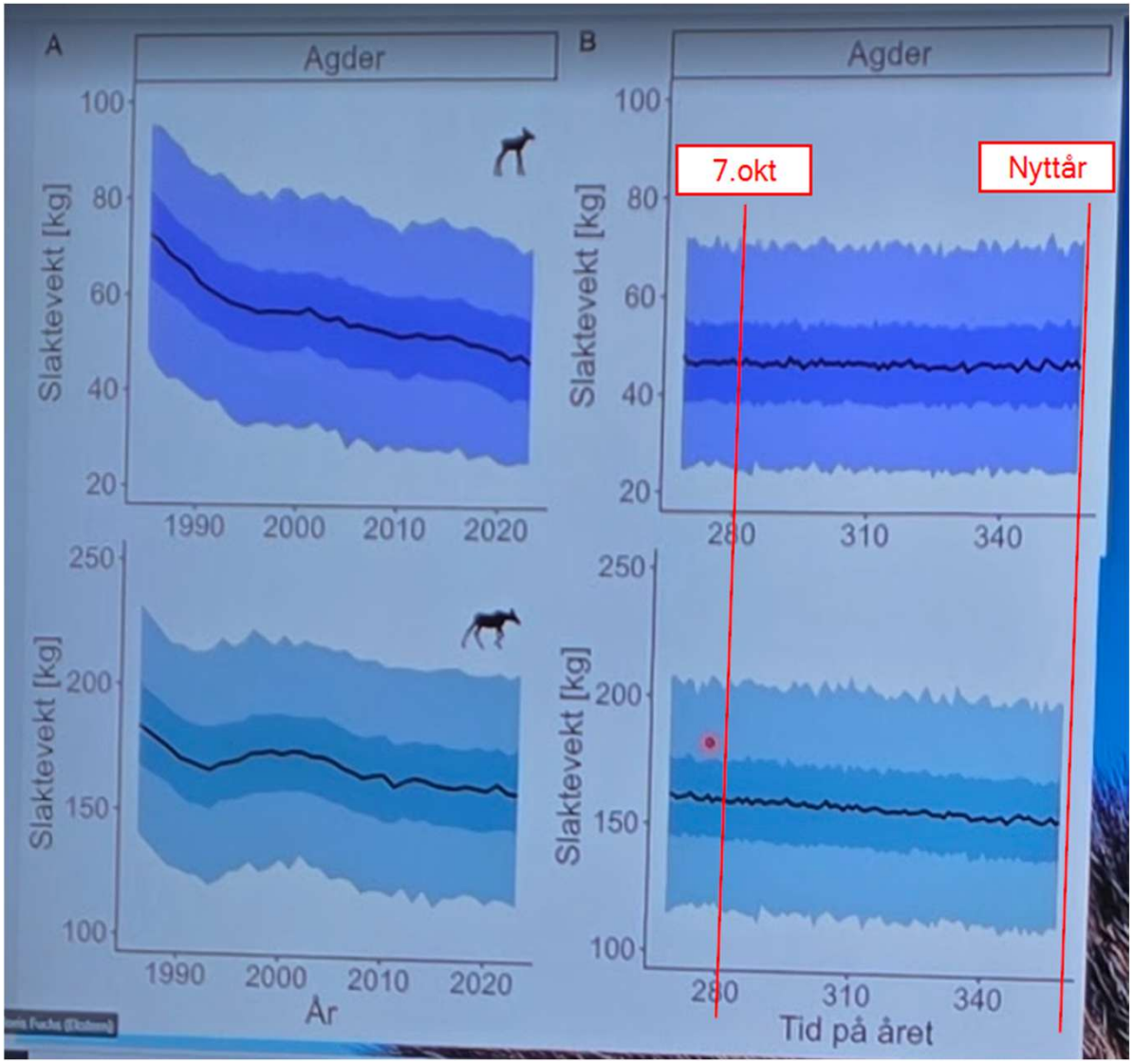

Nina prosjektet

- Gjerstad Viltlag er med i ett prosjekt der det tas prøver av **alle voksne** dyr som felles. (Det er kun kalver det ikke skal tas prøver av.)
- Gjelder både Hjort og Elg.
- Dette vil Christer snakke mere om

Viktig med forskning i våre områder der kondisjonen er lav.

Hvordan står det til med Hjorten?

- Er trenden fallende?
- Fra Faunrapporten 2025 for 2024.

Bestandstettheten i Agder fra 2010 og frem til nå ser ut til å flate ut. (Store lokale variasjoner)

Bestandskondisjonen på hjort holder seg ganske stabil, men har en antydning til nedganger på vekter spesielt på kalv. Det forventes ytterligere kondisjonsnedgang i områder med høy tetthet på hjort.

- Hvilke forvaltnings grep bør/må vi innføre for at denne trenden ikke skal eskalere?
- Kan vi unngå en uønsket kondisjonsnedgang på hjort?

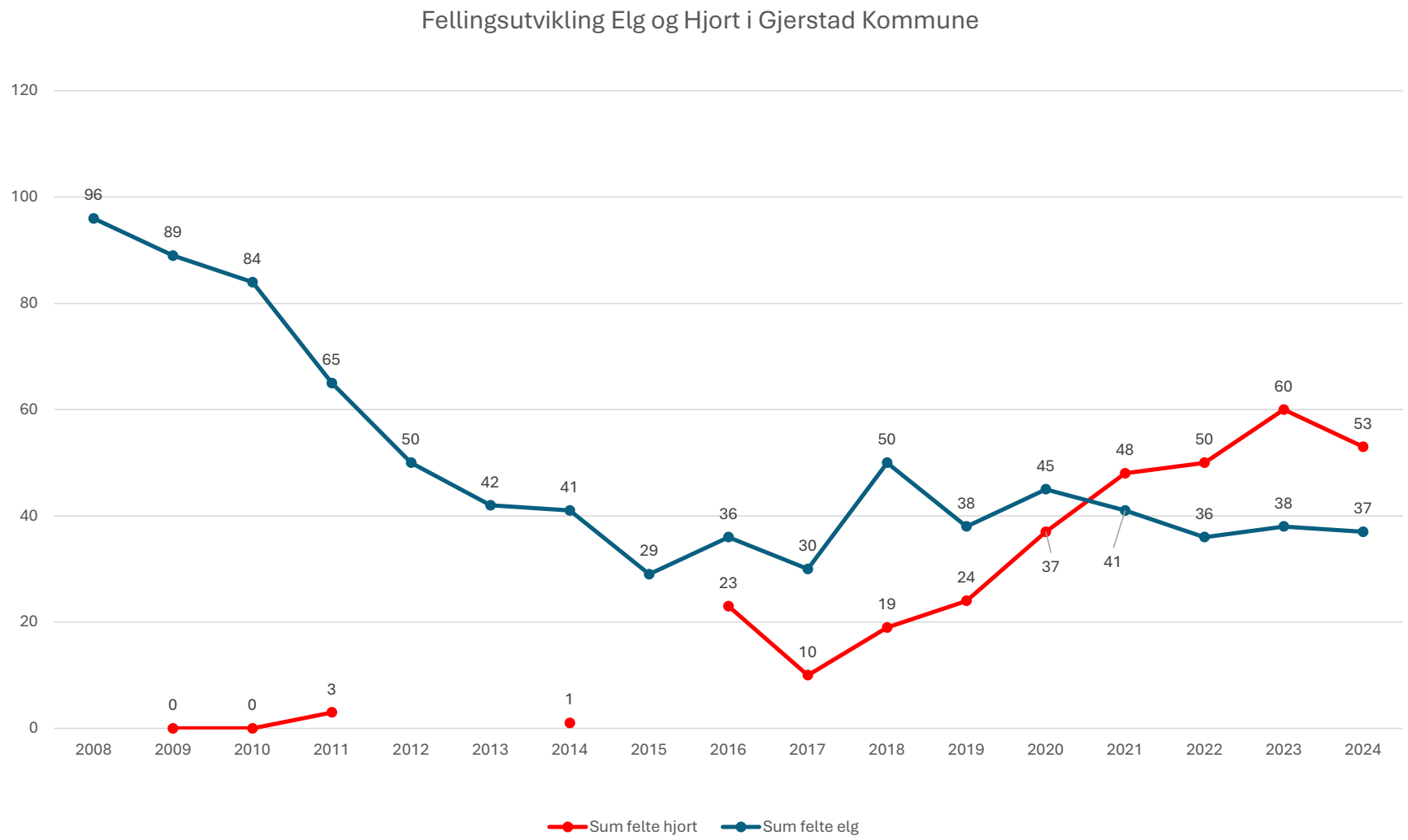
Fellingsutvikling Elg og Hjort i Gjerstad Kommune
120
100
80
60
40
20
0
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
96
89
84
65
50
42
41
29
36
30
50
38
45
41
36
38
37
0
0
3
1
23
10
19
24
37
48
50
60
53
Sum felte hjort
Sum felte elg

Sett Hjort

- Er trenden synkende?

* Viktig med sett hjort registreringer.
* Det er de styrende data.
* I vår interesse at det registreres riktig.
* Hver enkelt jegers ansvar ved individuell jakt

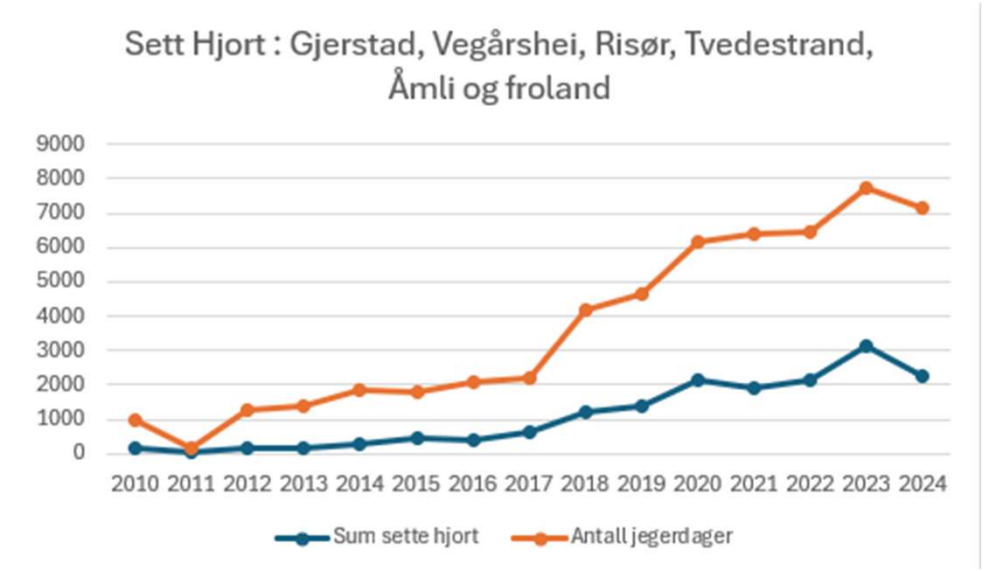

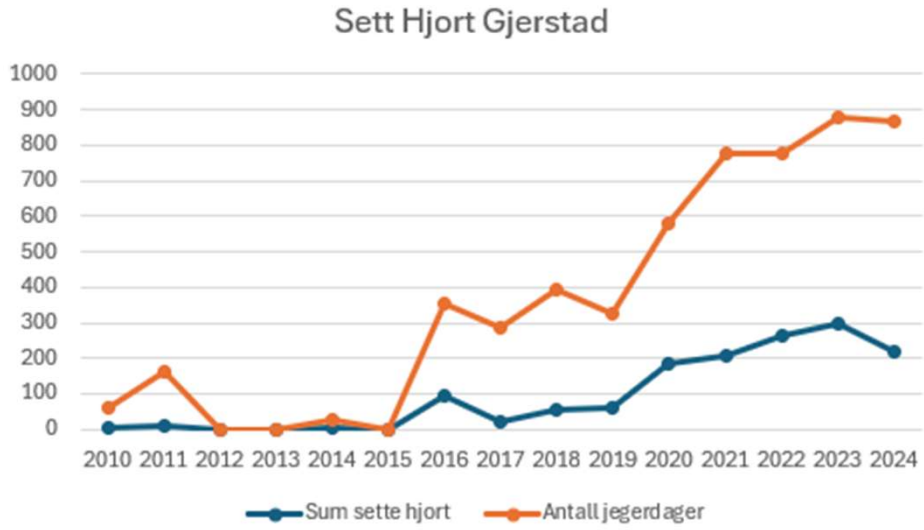

Vekt trender Gjennomsnitt (Gjerstad)

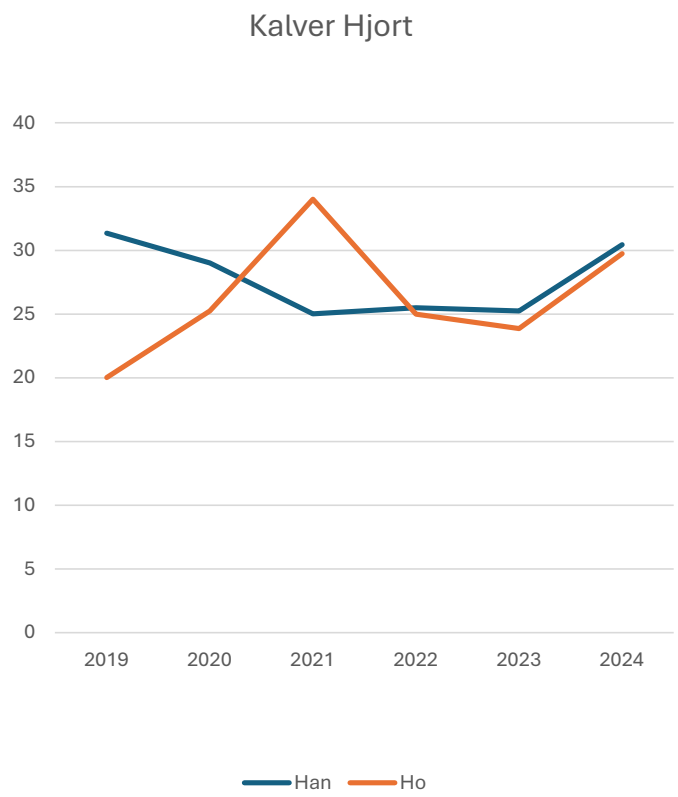

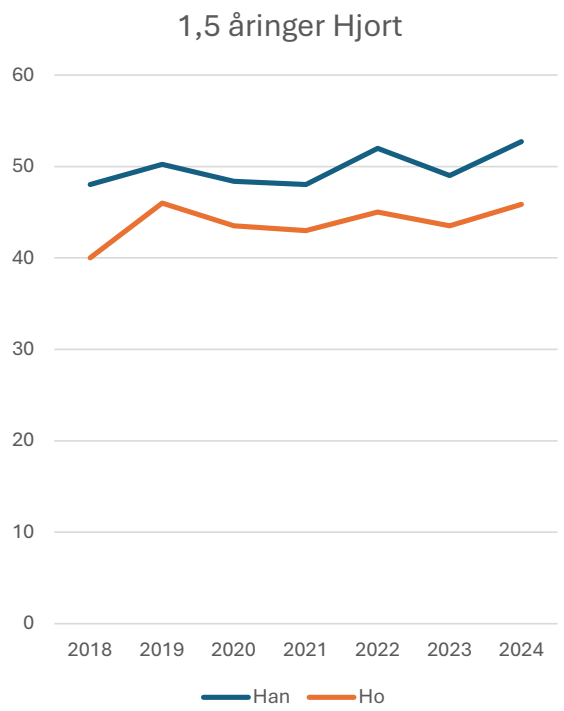

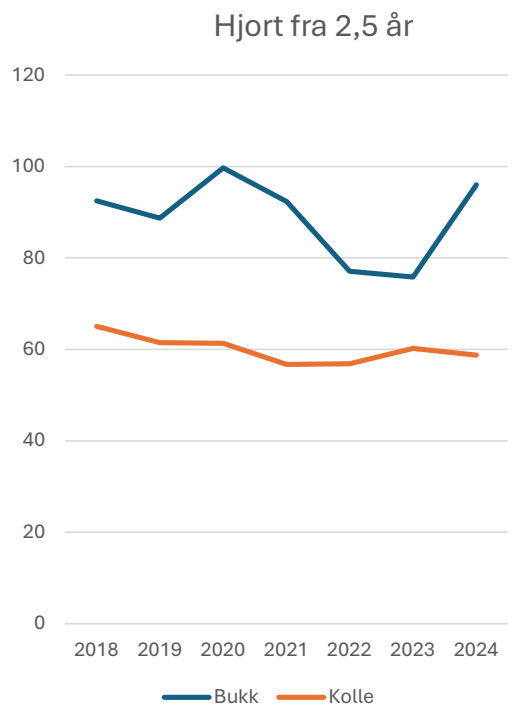

Dyr	Vekt	Vekt
Bukk, 9 tagger	90	4 år
Bukk, 10 tagger	145	11 år
Bukk, 11 tagger	115	
Bukk, 10 tagger	80	3 år
Bukk 11 tagger	84	3 år
Bukk 9 tagger	90	4 år
Bukk, 8 tagger	70	2 år
Bukk, 12 tagger	94	6 år

Dyr	Vekt	Vekt
Hind	65	5 år
Hind	64	
Hind	60	4 år
Hind	50	2 år
Hind	49	2 år
Hind	48	3 år
Hind	51	2 år
Hind	62	7 år
Hind	59	4 år
Hind	48	2 år
Hind	65	12 år
Hind	60	3 år
Hind	55	3 år

De 6 første bukkene er skutt før brunsten starter for fullt i Oktober.
Dvs at de bukkene ikke var «bidragsytere» i avlen i 2024 sesongen.
Hovedbrunstperioden er i Oktober

- Redusere felling av kronhjort?
- Ikke felling av kronhjort før brunsten er over i Oktober?

En dårlig «Jeger», som koster mye penger

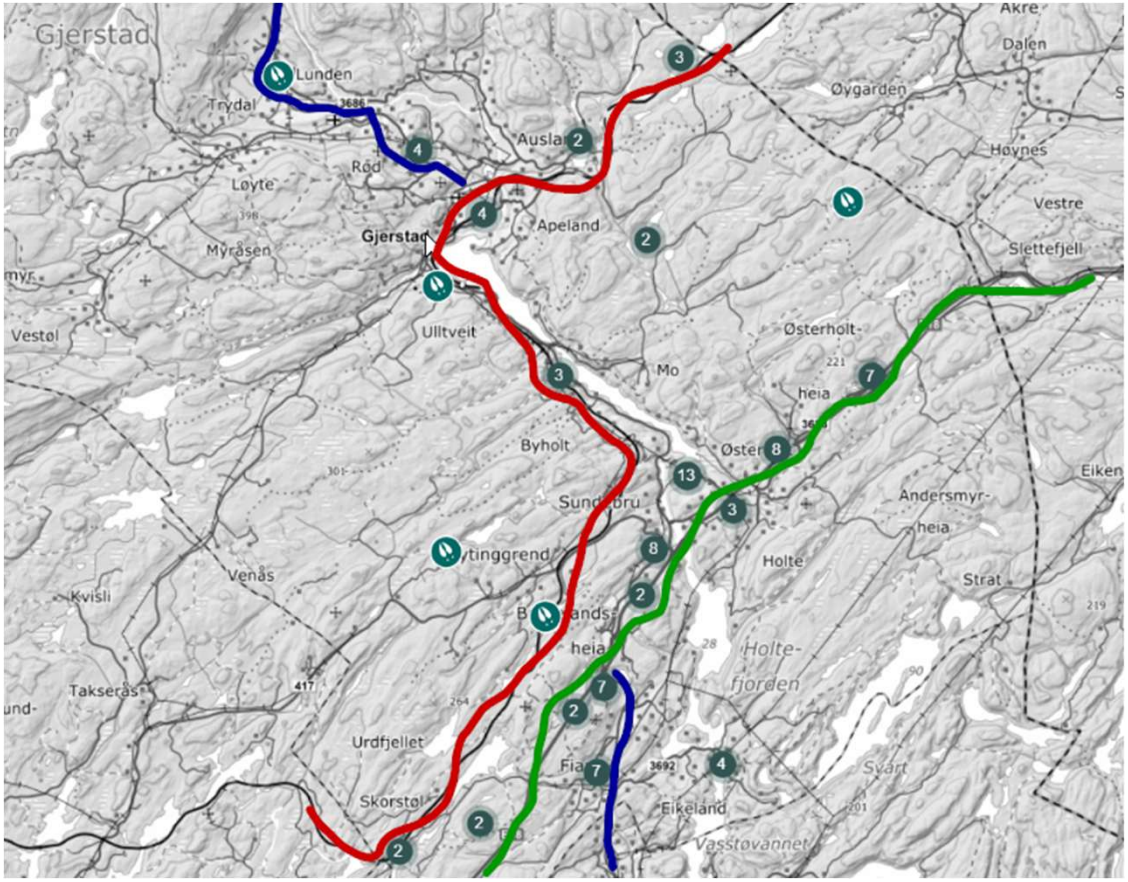

Tog og veipåkjørsel

- Tar overhode ikke hensyn til viltforvaltning
- Fallviltarbeid dekkes av viltfondsmiddler
- Blir lite igjen til vilforvaltningsarbeid.
- Burde gått til forskning på hjorteviltkondisjon.

Hva er smart å lurt å gjøre?
Hva kan jegere bidra med?

- **Det kan aldri bli feil å spare på de beste avlsdyrene.**
- Vi må tåle å se store handyr i mange år fremover.

  De skal på jobb, de skal ikke på veggen.

  Hundyr er «kresne» de vil helst velge de største og beste.
- Jakte på mindreverdige dyr som man ikke ønsker å bygge en stamme på.
- Er det høyt beitetrykk/overbeitet, bør i alle fall mindreverdige dyr med liten og dårlig reproduksjonsevne tas ut. Da belaster i alle fall ikke de mattilgangen til de sunne dyrene. (Er det lite mat, «sulter alle»)

Vanskelig jakt? Svaret er Ja, men ønsker vi å forsøke å snu trenden?

Da ser det ut til at de modellene vi har benyttet frem til nå ikke er veien videre.

Kan nok ta flere år før vi oppnår endringer

Lyspunkter

- I Gjerstad rapporteres det om flere observasjoner av større handyr.
- Det er sett ku med tvillinger.
- Flere føler de ser flere kalver i år.
- Det blir skutt noen kalver med grei vekt. Det vil si at det finnes «sunne dyr» som produserer fine kalver.

- Tyder årets observasjoner på at vi er i ferd med å snu trenden?

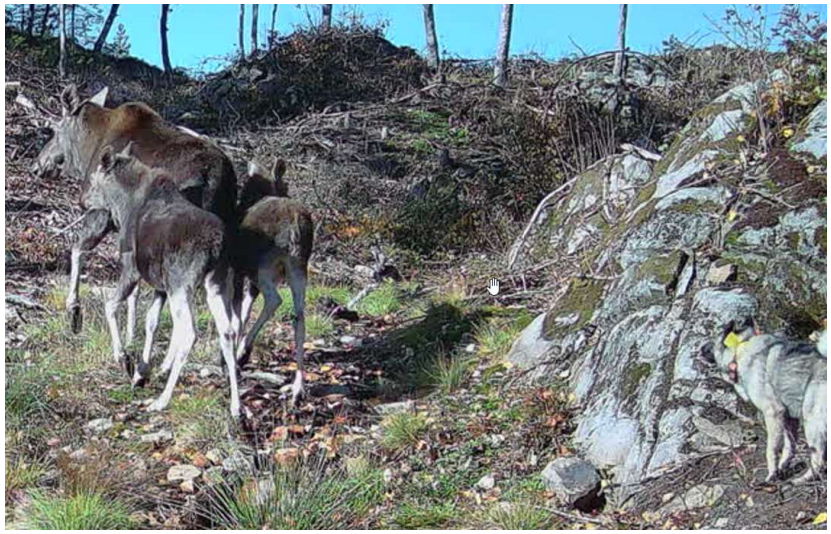

HAUGEN
Norway